

Кулік-Куліченко К. Л., студентка гр. Тб-51

Чупіна М. О., студентка гр. Тб-41

Науковий керівник – Карпенко Ю. В., к. е. н.

Вищий навчальний заклад Укоопспілки

«Полтавський університет економіки і торгівлі»

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ХАРКІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Туризм та рекреація виступають складовою частиною економіки регіону та є вагомим джерелом поповнення як місцевого, так і державного бюджету. Ця сфера господарювання не лише охоплює прямо чи опосередковано більшість галузей національної економіки, в тому числі транспорт, будівництво, торгівлю, громадське харчування, сільське господарство, житлово-комунальне господарство, мистецтво, спорт тощо, але й стимулює їх розвиток. Вагомість туризму визнано і на загальнодержавному рівні, адже, згідно Закону України «Про туризм», «туризм є одним з пріоритетних напрямів розвитку економіки» [1].

Роль туризму як фактору оптимізації господарської структури та економічного росту й каталізатора розвитку продуктивних сил регіону з кожним роком дедалі зростає. Поряд зі зростаючим значенням сфери туризму та рекреації перед нами постає проблема в оцінці його рівня розвитку та визначенні ступеня впливу на економіку в цілому. Тому для успішного управління туризмом та рекреацією пріоритетного значення набуває розгляд концептуальних основ їх оцінки з метою подальшого використання з точки зору системного розвитку [2].

Аналіз кількості обслуговуваних туристів у Харківській обл. у 2000–2019 рр. засвідчив, що найбільшу кількість туристів було обслуговано в регіоні у 2003 р. – 141,178 тис. осіб, а найнижча складала у 2015 р. – 31,233 тис. осіб через суспільно-політичну ситуацію та військові дії на сході країни, але вже у 2016 р. ситуація у країні почала налагоджуватися, і у 2016 р. туристичний потік зріс на 29,4 % порівняно з 2015 р.

У 2019 р. в області кількість туристів, обслугованих туроператорами та турагентами становила 76 211 осіб, що на 13 979 осіб

(22,5 %) більше ніж у 2018 р. та на 24 282 осіб (46,8 %) більше ніж у 2017 р. Серед них кількість іноземних туристів у 2019 р. становила 223 особи, що на 50 осіб (18,3 %) менше ніж у 2018 р. та на 207 осіб менше ніж у 2017 р.; виїзних туристів – 64 911 осіб, що на 11 278 осіб (21,0 %) більше ніж у 2018 р. та на 21 285 осіб (48,8 %) більше ніж у 2017 р.; кількість внутрішніх туристів у 2019 р. становила 11 077 осіб, що на 2 751 особу (33,0 %) більше ніж у 2018 р. та на 2 790 осіб (33,7 %) більше ніж у 2017 р.

Показники наявності колективних засобів розміщування у Харківській обл. 2011–2019 рр. свідчать що на протязі досліджуваного періоду максимальна кількість колективних засобів розміщення була у 2013 р. – 222 од., у 2014 р. їх кількість різко скоротилася до 200 од. і продовжувала далі скорочуватися і у 2017 р. склала 175 од. Відповідно себе повидили показники кількості місць та осіб, що перебували у колективних засобах розміщування.

Аналіз потенціалу для провадження лікувально-оздоровчої діяльності доцільно почати з наявної інфраструктури. На даний момент, у Харківській обл. склалася така ситуація:

- 15 санаторіїв та пансіонатів з лікуванням;
- 2 санаторії-профілакторії;
- 47 баз та інших закладів відпочинку;
- 751 дитячий заклад оздоровлення та відпочинку.

Важливим фактором аналізу діяльності санаторно-курортних закладів Харківської області є кількість обслугованих. Станом на 2016 р. у лікувальних і оздоровчих закладах регіону обслуговано 36 428 осіб. Картина лідерства санаторії залишається незмінною й показує, що в 2016 р. ними обслуговано 17 368 осіб. Другу позицію зберігають бази відпочинку – 15 558 осіб. Значно відстають санаторії-профілакторії. Що стосується структури усіх обслугованих, то серед них можна виділити 8 603 дитини віком 0–17 років і лише 35 іноземців [3].

Важливе значення для оздоровлення місцевого населення мають санаторії-профілакторії (2) та табори для відпочинку дітей (751). Сумарна кількість місць у оздоровчих закладах об-

ласті – 10,9 тис. Але дані рекреаційні ресурси не користуються особливою популярністю серед споживачів туристичного продукту. За останні два роки завантаження баз відпочинку та санаторіїв відбувається в основному за рахунок соціального страхування, до того ж, на безкоштовне лікування направляються бійці АТО та мешканці областей, що постраждали внаслідок військових дій. За сумами доходів від лікувально-оздоровчого туризму область займає 12 місце в Україні, що свідчить про наявність вагомих проблем, які не дозволяють максимізувати доходи даної галузі. Через доволі тривіальні причини потенційні споживачі обирають санаторії інших регіонів України або за кордоном. До таких причин можна віднести:

- невідповідність застарілої інфраструктури вимогам елементарного комфорту;
- низький рівень обслуговування та сервісу, «криза управлінських рішень», викликана проблемою підготовки кадрів;
- проблемне курсування громадського транспорту, жахливий стан доріг;
- нерозвинена анімаційна діяльність, відсутня сфера дозвілля;
- слабе просування наявних ресурсів на туристичному ринку, відсутність роботи з потенційними споживачами послуг, та інше [3].

Показники функціонування дитячих закладів оздоровлення та відпочинку, які працювали влітку в регіоні за 2000–2019 рр. свідчать, що найбільша закладів була у 2004 р. – 1 786 од., а найменша у 2000 р. – 300 од. У 2019 р. їх кількість становила 732 од., що на 4 од. менше ніж у 2018 р. та 13 од. менше ніж у 2017 р., а кількість дітей, які перебували у закладах становила 97,613 тис. осіб, що на 550 осіб більше ніж у 2018 р. та 2 276 осіб більше ніж у 2017 р. Кількість закладів оздоровлення у 2019 р. їх кількість становила 15 од., що на 2 од. менше ніж у 2018 р. та 4 од. менше ніж у 2017 р. та у них у 2019 р. перебували 7 747 осіб, що на 605 особи менше ніж у 2018 р. та 327 осіб менше ніж у 2017 р.

Стосовно кількості об'єктів сфери культури і мистецтв у Харківській обл., які є невід'ємною частиною туристичної ін-

фраструктури протягом 2000–2017 рр. ситуація наступна. З 2000 р. по 2006 р. в області кількість театрів складала 6 одиниць, а з 2007 р. зросла до 7 одиниць та залишилася такою до 2017 р. Загальна кількість концертних організацій на протязі 2000–2011 рр. становила 2 од., а з 2007 р. зросла до 3 одиниць та залишилася такою до 2017 р. Кількість слухачів концертних організацій має нерівномірну динаміку, а саме максимальна їх кількість становила 238,9 тис. осіб. у 2013 р., а мінімальна 79,1 тис. осіб становила у 2002 р.

У 2000–2007 рр. кількість музеїв в регіоні залишилася майже незмінною – 24–26 од., у 2008 різко зросла до 33 од. та залишилася такою до 2017 р. Кількість відвідувачів музеїв у 201 р. становила 830,3 тис. осіб, що на 21,7 тис. осіб менше ніж у 2016 р. та 50,8 тис. осіб. менше ніж у 2015 р.

Показники функціонування бібліотек, музеїв та клубних закладів в регіоні за 2000–2017 рр. свідчать, що максимальна кількість бібліотек в регіоні становила 1 334 од. у 2008 р., а мінімальна склала 804 од. у 2017 р., що на 13 од. (1,6 %) менше ніж у 2016 р. та на 23 од. (2,8 %) менше ніж у 2015 р. Бібліотечний фонд у 2017 р. склав 18,864 млн примірників, що на 378 тис. примірників (2,0 %) менше ніж у 2016 р. та на 725 тис. примірників (3,7 %) менше ніж у 2015 р.

Кількість клубних закладів склала 685 од. у 2017 р., що на 2 од. (0,3 %) менше ніж у 2016 р. та на 7 од. (1,0 %) менше ніж у 2015 р. Кількість місць в них, у 2017 р. склала 183,1 тис., що на 1,9 тис. (1,0 %) менше ніж у 2016 р. та на 2,7 тис. (1,5 %) менше ніж у 2015 р. [4].

Отже, на розвиток туристичної діяльності в світі завжди здійснювали вплив науково-технічний прогрес, підвищення якості життя населення, збільшення тривалості вільного часу, відпусток, економічна і політична стабільність і ряд інших чинників, тому країни з розвиненою туристичною індустрією можуть бути прикладом для розбудови українського туризму. Для розвитку цієї галузі, необхідний насамперед регіональний розвиток туризму. Харківська обл., володіючи великим туристичним потенціалом, може запропонувати в контексті євроінтеграційних пер-

спектив та розвитку туристичного потенціалу краю об'єкти природно-заповідного фонду, історико-культурні об'єкти, пам'ятки архітектури та інше. Але в даний час область має порівняно нерозвинену туристичну інфраструктуру, що не дозволяє істотно збільшити розвиток іноземного туризму і залучати туристів з інших регіонів України. Матеріальна база туризму потребує реконструкції, потрібне істотне розширення мережі туристичних об'єктів та послуг.

Список використаних інформаційних джерел

1. Про туризм: Закон України від 15.09.1995 р. № 324/95-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 31. – Ст. 241.
2. Грабар М. В. Сфера туризму та рекреації регіону: основні аспекти оцінки розвитку / М. В. Грабар // Сталій розвиток економіки. Міжнародний науково-виробничий журнал. – 2013. – № 2 (19). – С. 173–178.
3. Шамара І. М. Проблеми та перспективи розвитку лікувально-оздоровчого туризму в Харківській області / І. М. Шамара, І. В. Скоряк // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія : Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм. – 2018. – Вип. 8. – С. 211–217.
4. Головне управління статистики у Харківській області [Електронний ресурс] : офіц. сайт. – URL: <http://kh.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 16.12.2020). – Назва з екрана.